

HaNerot Halalu: When Word Count Matters

Ezer Diena, ediena@torontotorah.com

1. Responsa Maharam of Rotenberg, Prague Printing, 61

Word Count: 37 [38]

גרסי' במס' סופרים (פרק כ') המדליק נר חנוכה אחר שהדליק אומר הנרות הללו אנו מדליקין על התשועות ועל הנסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו ע"י כהניך הקדושים [וכל] שמנת ימי חנוכה הנרות האילו קדש הן ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד להודות לשמך על נפלאותיך ועל ישועתך.

Masechet Soferim (Chapter 20) reads: One who lights the Chanukah candle[s], after they light, they say “These candles which we are lighting [to commemorate] the salvations and on the miracles and on the wonders that You did for our fathers, through Your holy priests [and all] eight days of Chanukah, these candles are holy, and we have no permission to use them, [we are] only [permitted] to see them, to thank Your name for Your wonders and Your salvation.”

2. Rosh, Shabbat 2:8

Word Count: 40 (41)

ובמסכת סופרים [פ"כ הלכה ו'] כתוב כיצד מברכין המדליק מברך שלש בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה כו' ואומר הנרות הללו אנו מדליקין על התשועות ועל הנסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו על ידי כהניך הקדושים וכל (מצות) שמנת ימי חנוכה הנרות הללו קודש ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותן בלבד כדי להודות לשמך על נפלאותיך ועל נסידך ועל ישועתך. ושמעתי שרבינו מאיר ז"ל היה אומר אותו:

In Masechet Sofrim (20:6) it is written: How do we bless? An individual lighting makes three blessings: “Baruch... Lehadlik Ner Shel Chanukah...” and he says Hanerot Halalu...” and I heard that Rabbi Meir ob”m would recite it.

3. Masechet Soferim 20:6

Word Count: 41 (42)

וכיצד מברכין ביום ראשון המדליק מברך שלש והרואה מברך שתיים בא"י אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר ואומר הנרות האלו אנו מדליקין על התשועות ועל הנסים ועל הנפלאות אשר עשית לאבותינו ע"י כהניך הקדושים וכל (מצות) שמנת ימי חנוכה הנרות האלו קודש ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותן בלבד כדי להודות לשמך על נפלאותיך ועל נסידך ועל ישועתך בא"י שהחיינו ואומר שעשה נסים לאבותינו...

How do we bless? On the first day, an individual lighting makes three blessings, and one who sees [the lit menorah] makes two: “Baruch...Lehadlik Ner”, and he says “Hanerot Halalu... Baruch... Shehecheyanu”, and he says “She’asa Nissim La’avoteinu...”

The fun begins:

4. Responsa Maharshal 85

Word Count: 41

ומיד אחר גמר הדלקת הנר הראשון שהוא עיקר יאמר הנרות הללו ויגמור ההדלקות בעוד שאומר הנרות כו'. וזו נוסחה הנרות הללו אנו מדליקין על התשועות ועל הנסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו ע"י כהניך הקדושים וכל שמנת ימי חנוכה הנרות הללו קדש הם ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותן בלבד כדי להודות לשמך על נפלאותיך ועל נסידך ועל ישועתך. לא תשנה ולא תוסיף ולא תגרע והטעם מפורש וסימן ל"ו תיבות לבד הנרות הללו כאלו אמר הנרות הללו ל"ו הן.

Immediately after lighting the first candle, which is the main one, he should say “Hanerot Halalu”, and finish lighting while he is saying “Hanerot...”. And this is its text: “Hanerot Halalu...” Do not change it, do not add, and do not subtract, and the reason is clear, and its sign is 36 words, other than “Hanerot Halalu”, as if it says “These candles are 36”.

5. Zichron Moshe, Ruling #12 (Student of Maharshal)

זההיר בנרות חנוכה יזכה לחיי העולם הזה וחיי העולם הבא. וכן נוסח זו הנרות [הללן] שאחריו ח"י תיבות שני פעמים, לרמז שהזהיר בנרות חנוכה יזכה לחיי שני עולמות:

One who is careful about the Chanukah lights will merit life in this world and life in the next world. So too, in the text of “Hanerot Halalu”, following [those words] there is “Chai” [18 in Gematria] two times, to hint that one who is careful about the Chanukah lights will merit two worlds.

41 – 2 = 36? Problem #1:

6. Aruch Hashulchan Orach Chaim 676:8

וז"ש שיש בכאן ל"ו תיבות כמניין נרות חנוכה לא אוכל לכוין החשבון.

What they wrote that there are 36 words, the number of the Chanukah candles, I am unable to [understand] that calculation.

7. Match Moshe 981

וכתב מורי הגאון ז"ל (שו"ת מהרש"ל שם) נוסח הנרות הוא... ויש חסרון בספרו, וצריך להיות לבד הנרות הללו אנו מדליקין, דאי לאו הכי אין החשבון מכוון, או נאמר שיש תוספות בנוסח. ואי אפשר להמלט מאחד משני דרכים אלה...

My master, the Gaon wrote (Responsa Maharshal there): “The correct text of Hanerot [Halalu] is...” There is an omission in his book, and it needs to be “other than “Hanerot Halalu Anu Madlikin”, as if this is not the case, the calculation is incorrect, or we must say that there is an addition to the text. It is impossible to escape from one of these two approaches...

8. Machatzit Hashekel, Orach Chaim 676:3

...וצריך לומר דגם תיבות הנרות הללו קדש כו', שתי תיבות הנרות הללו ג"כ אינן מן המנין, ואז החשבון מכוון:

...We must say that also the words “Hanerot Halalu Kodesh...”, the two words “Hanerot Halalu” are also not included in the count, and then the calculation is exact.

41 – 4 = 36? Problem #2:

9. Match Moshe 981

...ואף לפי זה יש מלה יתירה והייתי חושב אחד אינו מן המנין, עד שמצאתי בספרי דפוס כנוסח מורי ז"ל, ושם לא היה כותב על הנסים ועל הנפלאות רק על הנסים והנפלאות, ואז הוא מכוון ל"ו זולת הנרות הללו אנו מדליקין. ושמחתי כמוצא שלל רב.

And even according to this, there is an extra word, and I would think that one “is not counted”, until I found printed books with the text of my master z”l, and there it was not written “Al Hanissim Ve'al Hanifla'ot”, rather, “Al Hanissim Vehanifla'ot”, and then it is exactly 36 other than “Hanerot Halalu Anu Madlikin”. And I celebrated as one who found a great bounty!

10. Elyah Zuta, Orach Chaim 676:5 (see also Elyah Rabbah, Orach Chaim 676:7)

ואני אומר דדפוס נוסחא זו הוא בטעות, כי ראיתי במסכת סופרים והגהות מיימוניות והרא"ש וטור שכתבו ועל הנפלאות. ועוד דא"כ יאמר על התשועות ונסים ונפלאות. אלא נ"ל ברור דתיבת ה' טעות סופר הוא, וצ"ל הנרות הללו קודש ואין וכו', כי קאי על להשתמש בהן. וכן מצאתי הנוסחא בהרא"ש אלא שיש שינוי בתיבה אחת...

...And I say that the printed version of his is mistaken, because I saw that in Masechet Sofrim, and Hagahot Maimoniot and Rosh and Tur that they wrote “Ve'al Hanifla'ot”, and furthermore, it should then say “Al Hateshu'ot Venissim Venifla'ot”. Rather, it seems clear to me that the word “Hen” is a scribal error, and it should say “Hanerot Halalu Kodesh Ve'ain...”, since they are referred to by “Lehishtamesh Bahen”. I found this text in the Rosh, except that there is a difference of one word...

11. Kneset Hagedolah, Comments to Tur Orach Chaim 676

וצריך לידחק ולומר דעל ידי חד מלה חשיב...

We must [weakly suggest] that “Al Yedei” is considered one word...

A possible source for Maharshal:

12. Rabbi Daniel Sperber, Minhagei Yisrael 5:2, footnote 1

וברור שהמהרש"ל לא חידש כוונה מספרית זו מלבו. שהרי כותב הוא "והטעם מפורש...", לאמר שהוא כבר מפורש במקורות...

It is certain that Maharshal did not come up with this number connection on his own, for he writes “and the reason is clear...”, meaning that it is already explained in sources...

13. Sefer Avudraham/Abudirham, Chanukah

ואמרינן במסכת סופרים (פ"כ ה"ד) המדליק נר חנוכה אחר שהדליק אומר הנרות הללו אנו מדליקין על התשועות ועל הנסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו ע"י כהניך הקדושים וכל שמונת ימי חנוכה הנרות הללו קדש ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותן בלבד כדי להודות לשמך על נפלאותיך ועל נסידך ועל ישועתך. וכן היו נוהגין לומר ה"ר מרוטנבורק והרא"ש. מנין התפילות/הפתילות/ של שמונת ימי חנוכה שש ושלישים סימן להם ל"ו חכמו.

It says in Masechet Sofrim (20:4) One who lights the Chanukah candles, after they light, they say “Hanerot Halalu...”, and it was the custom of Maharam of Rotenberg and Rosh to say this, The number of prayers [some versions read: wicks] of the eight days of Chanukah are 36, a sign for them is “Lu Chachmu” [“Lu” has a gematria of 36].

An unsolved mystery:

14. Match Moshe 981

ונוסח הרא"ש הוא מ"ד תיבות כמספר נרות חנוכה עם השמשים.

And the text of the Rosh has 44 words, the number of the Chanukah candles including the Shamash for each night.

15. Elyah Rabbah Orach Chaim 676:7

והוא תמוה, שהרי כתבתי שהוא ממש כרש"ל ל"ו תיבות רק בתיבת מצות לבד יש הפרש, והוא טעות סופר כדפירשתי, ואפשר שכיון לרמזים פרק במה מדליקין [קצור פסקי הרא"ש סי' ה] שממנו הוציא הלבוש. ובאמת תמוה שנוסחת הטור הוא כרש"ל וסותר את עצמו, גם הוא נגד הרא"ש וכל הפוסקים...

It is astounding, since I wrote that [the version of the Rosh] is exactly like the Maharshal's, 36 words [in addition to Hanerot Halalu, as above], there is only a difference in the word “Mitzvat”, and it is a scribal error, as I explained, and it is possible that he referred to the [Kitzur Piskei Harosh Shabbat 2:8, which has 43 words], where the Levush drew his version. It is truthfully astounding, since the version of the Tur is exactly like the Maharshal, and he contradicts himself, it is also against the Rosh and all the other authorities...

Current Versions

Major Yemenite Versions, nosachteiman.co.il, Word Count: 46 and 51

Edot Hamizrach Siddur, Sefaria, Word Count: 37

Ashkenaz Siddur, Sefaria, Word Count: 49

Sefard Siddur, Sefaria, Word Count: 50

Letters count too!

16. Magen Avraham Orach Chaim 676:3 (with 1692 printing)

ובהני תיבות הנרת הללו יש ח' אותיות רמז לה' ימי חנוכה:

הַנֶּרֹת הַלְלוּ יֵשׁ ח' אֹתוֹת רִמּוֹז לְח' יָמֵי חֲנוּכָה:
הַנֶּרֹת הַלְלוּ יֵשׁ ח' אֹתוֹת רִמּוֹז לְח' יָמֵי חֲנוּכָה:

And in these two words, Hanerot Halalu, there are 8 letters, which hint to the 8 days of Chanukah.

17. Peri Megadim Eshel Avraham Orach Chaim 676:3

וצריך לומר דלא חשיב ה' דהנרות, או ו' לא חשיב.

We must say that he did not count the “Hei” of “Hanerot”, or the “Vav” was not counted.

18. Bamidbar 8:2 (Alhatorah.org translation)

דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת־הַנֵּרוֹת אֶל־מִזְבֵּחַ פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ יֵאָרְוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:

“Speak to Aaron, and tell him, ‘When you light the lamps, the seven lamps shall give light in front of the lampstand.’”